

درس دهم

مسئولیت همگانی

تصور کنید :

- کسی اجناس بی کیفیت را به عنوان کالای مناسب و باکیفیت به مشتریان می فروشد.
- خانواده ای در جنگل آتش روشن می کند یا زباله های خود را همان جا رها می کند.
- یکی از دوستانمان نسبت به خواندن نماز بی توجهی می کند.
- دانش آموزی به اموال مدرسه و کلاس آسیب می زند.
- خودرویی به علت نقص فنی، بیش از اندازه دود می کند و هوا را آلوده می کند.

ممکن است کسی با دیدن این کارها بگوید :

- به من چه ارتباطی دارد؟ مگر من مسئول کارهای مردم هستم؟
- گفتن من چه فایده ای دارد؟ او که به این کار عادت کرده است.
- بالاخره یک نفر پیدا می شود و به او تذکر می دهد.
- من خجالت می کشم چیزی بگویم. اگر من را جلوی دیگران ضایع بکند، چه؟!
- من می ترسم. شاید با من با تندی برخورد بکند.

به نظر شما آیا هر یک از دلایل بالا می تواند برای تذکر ندادن به دیگران

قابل پذیرش باشد؟ چرا؟

خیر، زیرا همه نسبت به سرنوشت خود و دیگران مسئول هستند

و بی توجهی به این امر موجب زیان عمومی خواهد شد

امر به معروف و نهی از منکر

در گذشته که مردم با کشتی‌های بادبانی به مسافرت می‌رفتند، با حوادث گوناگون و گاه دلهره‌آوری روبه‌رو می‌شدند. حرکت با چند قطعه چوب بر دریای پهناور، سرنوشت ساکنان کشتی را به هم نزدیک می‌کرد. آنان هنگام خطر به خوبی درک می‌کردند که چقدر عاقبت و سرنوشتشان به یکدیگر گره خورده است؛ یا با هم نجات خواهند یافت و یا با هم در دریا فرو می‌روند!

حال اگر در چنین کشتی‌ای یکی از سرنشینان، جایی را که نشسته، به بهانه اینکه جای خودش است، سوراخ کند، دیگر سرنشینان چه واکنشی از خود نشان خواهند داد؟ آیا دیگر کسی خواهد گفت که هرکس اختیار جای خود را دارد یا به من چه مربوط است؟ آیا کسی به بهانه خجالت کشیدن یا ترسیدن، بی‌تفاوت از کنار آن فرد خواهد گذشت؟

mydars

اپلیکیشن آموزشی مای درس

جامعه نیز مانند کشتی است و مردم آن همچون سرنشینان کشتی اند که سرنوشت آنها به هم گره خورده است. برای همین اگر در جامعه، شخصی بخواهد قوانین الهی یا اجتماعی را زیر پا گذارد، نمی توان به سادگی از کنار خطا و گناه وی گذشت.

به همین دلیل یکی از مسئولیت های افراد جامعه نسبت به هم، توصیه ی یکدیگر به کار خیر و پسندیده و بازداشتن هم از کار ناپسند است. این کار همان «امر به معروف و نهی از منکر» است. البته مؤمنان در این باره مسئولیت بیشتری دارند؛ زیرا آنها ولی یکدیگرند؛ یعنی همدیگر را دوست دارند و نسبت به سرنوشت یکدیگر احساس مسئولیت می کنند. آنها همان گونه که از سعادت و خوشبختی خود لذت می برند، خوشبختی دیگر انسان ها نیز برایشان شیرین و شادی آور است. آنها می دانند که رسیدن به سعادت دنیا و آخرت تنها با عمل به دستورات دین؛ یعنی انجام اعمال نیک و ترک گناهان امکان پذیر است از همین جهت، هم خود به این دستورات عمل می کنند و هم دیگران را به انجام اعمال صالح سفارش می کنند و آنان را از ترک واجبات و انجام محرمات باز می دارند.

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ
بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ
يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ
وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ

مردان و زنان مؤمن،

دوستدار و یاور یکدیگرند

[و از این رو یکدیگر را] امر به معروف

و نهی از منکر می کنند.

آثار ترک امر به معروف و نهی از منکر

اگر هر کس با توجیه و بهانه های مختلف از انجام مسئولیت همگانی امر به معروف و نهی از منکر شانه خالی کند، چه اتفاقی در جامعه خواهد افتاد؟ پاسخ سوال **آخودت را امتحان کن صفحه 116**

مردم نسبت به سرنوشت دیگران بی تفاوت می شوند؛ کارهای نادرست و ناپسند در جامعه رواج می یابد و زشتی انجام بسیاری از این کارها از بین می رود، تا آنجا که حتی برخی زشتی ها به عنوان کار معروف و خوب شناخته می شود. تعالیم و دستورات دین در میان مردم فراموش می شود و انسان های فاسد بر مردم مسلط می شوند و کم کم آن قدر گناه و فساد در جامعه فراوان می شود که رحمت و برکت خداوند از آن جامعه برداشته و جامعه مستحق عذاب الهی می شود.

۱- سورة توبه، آیه ۷۱.

باتوجه به سخن امام کاظم (ع) نتیجه ترک امر به معروف و نهی از منکر چیست؟

امام کاظم علیه السلام می فرماید :

«حتماً امر به معروف و نهی از منکر کنید و اگر نه شرورترین افراد جامعه بر شما

مسلط خواهند شد و در این صورت بهترین های شما هم اگر دعا کنند، دیگر مستجاب

نخواهد شد!»* **چرا امر به معروف و نهی از منکر جایگاه بسیار بالایی دارد؟**

به دلیل **خلوگیری** از بروز این آسیب ها و مشکلات است که امر به معروف و نهی از منکر دارای

جایگاه بسیار بالا و سرنوشت سازی است؛ تا آنجا که امیرالمؤمنین علی علیه السلام می فرماید :

«همه کارهای نیک و حتی جهاد در راه خدا، در مقایسه با امر به معروف و نهی از

منکر، مانند قطره در برابر دریایی پهناور و عمیق است **حکایت بسیار اقسام بسیار**

عذاب نکرد، مگر به دلیل اینکه امر به معروف و نهی از منکر را ترک کردند. پس بی خردان

آنهارا به دلیل انجام معصیت ها عذاب کرد و خردمندان را به دلیل نهی نکردن از زشتی ها».

پاسخ سوال 2 خودت را امتحان کن صفحه 116

شخصی را تصور کنید که در جمع دیگران غیبت می کند. در جدول زیر

نتایج نهی از منکر کردن و پیامد ترک آن را بنویسید.

اگر نهی از منکر نشود	اگر نهی از منکر بشود
کارش را تکرار می کند و از آن لذت می برد	او دیگر این گناه را حداقل در آن جمع انجام نمی دهد.
آبروی کسی که از او غیبت شده است، در میان جمع از بین می رود.	آبروی غیبت شونده در میان جمع حفظ می شود
تشویق می شود آن را بیشتر انجام دهد	موجب هدایت او می شود و از کار زشتش دست برمی دارد
عذاب الهی را در پی دارد	رضایت الهی را کسب خواهد کرد

۲- نهج البلاغه، خطبه ۱۹۲، کلمات قصار شماره ۳۷۴.

۱- کافی، ج ۵، ص ۵۶.

* متن روایت حفظ شود.

بیشتر بدانیم

اهل شنبه

با حرص فراوان مشغول صید ماهی‌هایی هستند که روز شنبه آنها را گیر انداخته‌اند. امروز یکشنبه است. ماهی‌هایی را که روز شنبه در آبگیرها گیر انداخته‌اند، صید می‌کنند و خوشحال‌اند از اینکه ...

دسته‌ای از قوم یهود در کنار دریا زندگی می‌کردند. آنان از یاد خداوند بسیار غافل شده بودند. خداوند برای امتحان آنان دستور داد روز شنبه، که روز تعطیلی یهودیان است، ماهی نگیرند. از طرفی روز شنبه ماهی فراوان می‌شد و این امتحان را سخت‌تر می‌کرد.

در این میان عده‌ای بودند که خود را انسان‌های زرنگی می‌دانستند. آنان در روز شنبه که ماهی فراوان می‌شد، ماهی‌ها را به آبگیرها هدایت می‌کردند و هنگامی که این آبگیرها پر از ماهی می‌شد، راه بازگشت ماهی‌ها را می‌بستند و روز یکشنبه تمام ماهی‌های گیرافتاده را صید می‌کردند.

گروهی، آنان را از این کار نهی می‌کردند و آن را نافرمانی خداوند می‌دانستند. ولی عده دیگری می‌گفتند شما چرا آنها را نهی می‌کنید؛ نهی کردن آنان فایده‌ای ندارد و خداوند آنان را عذاب خواهد کرد؛ مؤمنان در جواب آنان می‌گفتند: «ما آنان را از این کار زشت نهی می‌کنیم تا نزد پروردگارتان معذور باشیم و شاید با این کار ما، آنها از این کار دست بردارند».

تا اینکه سرانجام ...

خداوند عذابی فرستاد که در آن کسانی که ماهی می‌گرفتند و کسانی که آنان را نهی نمی‌کردند، باهم گرفتار عذاب شدند و فقط کسانی از این عذاب نجات یافتند که آنان را از نافرمانی خداوند نهی می‌کردند. داستان این قوم در قرآن کریم آمده است:

و چون اندرزی را که به آنها داده شده بود

فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ

[روز شنبه ماهی نگیرند] فراموش کردند

أَنْجَيْنَا الَّذِينَ يَنْهَوْنَ عَنِ السُّوءِ

کسانی را که از بدی [ماهی‌گیری روز

شنبه] نهی می‌کردند نجات دادیم

وَ أَخَذْنَا الَّذِينَ ظَلَمُوا بِعَذَابٍ بَئِيسٍ

و کسانی را که ستم کرده بودند [روز شنبه

ماهی گرفته بودند و یا ماهی‌گیران را از این

بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ^۱

کار نهی نکرده بودند] به خاطر نافرمانیشان به

عذاب شدیدی گرفتار ساختیم.

هدف ما در نهی از منکر چیست؟ این است که انسان خطا کار به اشتباهش ادامه ندهد

شیوه‌های امر به معروف و نهی از منکر

اگر مقداری گچ روی لباس شما ریخته باشد، چگونه آن را پاک می‌کنید؟
حالا اگر لباس شما با جوهر خودکار کثیف شده باشد، آیا باز هم می‌توانید با تکاندن لباس، آن را پاک کنید؟

هدف شما در هر دو حالت، پاک کردن لباس است؛ اما روش‌ها متفاوت‌اند!

هدف ما در نهی از منکر این است که انسان خطا کار به اشتباهاتش ادامه ندهد. گاهی همین که با دیدن یک گناه روی خود را برگردانیم و با فرد خطا کار به سردی رفتار کنیم، برای جلوگیری از آن اشتباه کافی است.

گاهی نیز شخص خطا کار متوجه زشتی رفتارش نیست؛ در این صورت ما باید با مهربانی و با برخورد خوب، او را متوجه اشتباهش کنیم و با احترام از او بخواهیم که دیگر آن خطا را تکرار نکند.

در بعضی موارد نیز برای اینکه ناراحتی خود را از انجام گناهی نشان دهیم، باید آنجا را ترک کنیم.

شیوه‌های امر به معروف و نهی از منکر را بنویسید؟ با دیدن گناه روی خود را برگردانیم - با فرد خطا کار به سردی رفتار کنیم - با مهربانی و با برخورد خوب، او را متوجه اشتباهش کنیم

فعالیت کلاسی

آیا با این شیوه‌ها می‌توان همواره از انجام گناهان جلوگیری کرد؟
مثلاً آیا می‌توانیم با صحبت کردن با کسی که به خرید و فروش مواد مخدر می‌پردازد و بسیاری را گرفتار اعتیاد می‌کند، او را از تکرار این گناه بزرگ بازداریم؟ **خیر**

پس در چنین زمان‌هایی وظیفه ما چیست و باید چگونه عمل کنیم؟

در چنین مواردی نه تنها امر به معروف و نهی از منکر تاثیر ندارد چه بسا خطراتی

چند نکته مهم متوجه شخص کند

۱- برای حفظ آبروی افراد، تا حد امکان نباید خطاهایشان را در حضور دیگران به آنها بازگو کنیم.
۲- برای اینکه تاثیر امر به معروف و نهی از منکر بیشتر شود، خوب است خودمان به آنچه دیگران را به آن توصیه می‌کنیم، عمل کنیم و کاری را که از آن نهی می‌کنیم، انجام ندهیم.

۳- هر امر به معروف و نهی از منکری، یک موفقیت است؛ زیرا اگر به نتیجه برسد، علاوه بر رسیدن به رضایت و پاداش الهی به اصلاح اطرافیان و جامعه خود کمک کرده‌ایم و اگر به نتیجه نرسد، به وظیفه خود عمل کرده‌ایم و از اجر و ثواب خداوند بهره برده‌ایم!

برای اینکه تاثیر امر به معروف و نهی از منکر بیشتر شود حکار کنیم؟

چرا امر به معروف و نهی از منکری یک موفقیت است؟

یک بار دیگر به منکرهای صورت گرفته و معروف‌های ترک شده در ابتدای درس توجه کنید. به نظر شما راه امر به معروف و نهی از منکر در هر یک از این موارد چیست؟

۱- خریدن چنین اجناسی. و آگاه کردن دیگران. عملی. وزبانی

۲- تذکر به خانواده‌ها. جهت خاموش کردن آتش. عملی. وزبانی

۳- تذکر جهت رعایت عفت. کلام. عملی. وزبانی

۴- محکم و استوار برخورد کردن و جلوگیری از انجام کار. عملی. زبانی

۵- تذکر جهت درست کردن و جلوگیری از آلودگی. زبانی

۱- چهار مورد از آثار منفی ترک امر به معروف و نهی از منکر را بیان کنید.

۲- با توجه به سخن حضرت علی ع جایگاه امر به معروف و نهی از منکر را در

میان اعمال نیک بیان کنید. پاسخ صفحه ی 113

۳- چرا مؤمنان مسئولیت بیشتری درباره امر به معروف و نهی از منکر دیگران

دارند؟

زیرا آنها ولی یکدیگرند؛ یعنی همدیگر را دوست دارند و نسبت به سرنوشت

یکدیگر احساس مسئولیت میکنند
پیشنهاد

۱- درباره ارتباط قیام امام حسین ع با امر به معروف و نهی از منکر تحقیق

کنید و نتیجه آن را در کلاس برای دوستانتان بخوانید.

۲- درباره زندگی یکی از شهدای امر به معروف و نهی از منکر تحقیق کنید و

نتیجه آن را در کلاس برای دوستانتان بخوانید.

